

Innspill – beregning av arbeidsvederlag etter nødvendig fornying med nytt fjøs

Statistikk som bygger på historisk kost-prinsippet for driftsbygninger, og som ikke tar hensyn til forrentning av innsatt kapital, gir ikke et riktig bilde av arbeidsvederlaget i landbruket etter investering i ny driftsbygning.

Gjennom driftsgranskningene og referansebruksberegningene finnes imidlertid mange tall som kan være et godt utgangspunkt for å beregne arbeidsvederlaget – om man bytter ut bokførte tall for gamle fjøs med tall for nytt fjøs, samt legger til et rentekrav på innsatt kapital/ressurser. Se side 2.

1. Noen tall fra referansebruksberegningene

Vi ser f.eks. at referansebruk nummer 1 (30 kyr landet) i 2020 kommer ut med et vederlag til arbeid og egenkapital på 634.574 kr/år (311.961 kr/årsverk).

Gjennomsnittet av referansebruk nr. 18 og 19 (hhv. 26 og 34 kyr, Agder og Rogaland andre bygder) gir også et gjennomsnitt på ca. 30 kyr. Et gjennomsnitt av disse to referansebrukene kommer i 2020 ut med et vederlag til arbeid og egenkapital på 491.500 kr/år (261.454 kr/årsverk). Vi ser altså at dette er en del under referansegruppe 1 (30 kyr, landet).

I tabellen nedenfor er tallene sortert noe annerledes enn i referansebruksberegningene, slik at vi har funnet et nivå som i hovedsak skal dekke; driftsbygninger, forrentning/leie på jord og melkekvote, og arbeidsvederlag.

Referansebruk nr.:	19	18	Gjennom-snitt		13	1	14	15
	Agder og Rogaland, andre bygder	Agder og Rogaland, andre bygder	Agder og Rogaland, andre bygder		Landet	Landet	Landet	Landet
Kyr:	26	34	30		15	30	49	66
Melkeleveranse, tonn:	173	234	204		99	216	364	495
Jord, dekar:	384	331	358		272	455	670	919
Leid areal, dekar:	234	145	190		127	243	387	563
Jordleie, kr/dekar:	156	317	217		95	123	142	162
Eget areal, dekar:	150	186	168		145	212	283	356

2999 Inntekter i alt (omsetning)	2 214 009	2 371 216	2 292 613		1 413 817	2 528 726	3 883 462	5 308 729
----------------------------------	-----------	-----------	-----------	--	-----------	-----------	-----------	-----------

3199 Sum variable kostnader	727 830	846 118	786 974		426 836	848 025	1 377 213	1 975 881
-----------------------------	---------	---------	---------	--	---------	---------	-----------	-----------

Dekningsbidrag inkludert andre inntekter	1 486 179	1 525 098	1 505 639		986 981	1 680 701	2 506 249	3 332 848
Andre inntekter	68 091	15 727	41 909		20 952	53 018	68 286	107 914
Dekningsbidrag uten andre inntekter	1 418 088	1 509 371	1 463 730		966 029	1 627 683	2 437 963	3 224 934

3380 Maskinleie	138 819	136 139	137 479		42 227	143 989	246 695	316 553
3600-3630 Avskrivninger (inkl. yrkesbil, grøfter og vannanlegg)	110 700	117 416	112 727		76 617	122 170	177 410	241 538
3310-3340 Vedlikehold (inkl. yrkesbil, jord, grøfter og vannanlegg)	91 829	76 043	83 936		74 793	117 398	168 755	248 868
3370 Drivstoff	42 930	29 861	36 396		29 249	52 612	77 795	117 051
Sum bokførte maskinkostnader, referansegrupper	384 278	359 459	370 538		222 886	436 169	670 655	924 010
	kr/dekar	1 001	1 086		819	959	1 001	1 005
3350 Vedlikehold driftsbygning	79 149	138 200	108 675		44 019	94 883	159 642	228 380
3400 Forsikring	40 678	32 689	36 684		31 153	44 295	63 117	81 211
3410 Elektrisk kraft	32 965	42 228	37 597		21 725	39 906	62 535	82 920
3420 Administrasjon og andre faste kostnader	84 445	84 798	84 622		63 549	91 958	123 110	152 625
Sum	237 237	297 915	267 576		160 446	271 042	408 404	545 136
Rest til bygninger, jord, kvote og arbeid	864 664	867 724	867 525		603 649	973 490	1 427 190	1 863 702
3640 Avskrivning bygninger	169 951	220 259	195 105		52 719	188 793	367 023	504 024
3385 Leie bygninger	844	542	693		143	1 253	2 184	1 341
3390 Jordleie	36 550	45 950	41 250		12 037	29 965	55 067	90 987
3378 Leie av melkekvote	43 481	40 391	41 936		3 228	32 278	68 338	93 667
3300 Leid arbeidshjelp	167 709	132 021	149 865		117 274	178 516	244 079	338 999
Diverse/avrunding	0	-6 275	-4 469		-2 301	-3 316	-4 201	-3 204
4000 Driftsoverskudd	446 129	422 286	434 208		415 947	539 369	686 298	831 480
4005 Jordbrukets andel av gjeldsrentene	84 372	95 308	89 840		18 171	77 893	160 406	195 026
4010 Jordbrukets andel av kår	1 110	4 356	2 733		2 680	5 418	7 336	8 880
4020 Vederlag alt arbeid og egenkapital (inkl. lønn til avløser)	528 356	454 643	491 500		512 370	634 574	762 635	966 573
4030 Vederlag arbeid og egenkapital pr. års	275 761	247 147	261 454		291 766	311 961	315 343	344 338
	Årsverk	1,92	1,84		1,76	2,03	2,42	2,81
	Antall timer inkl. leid arbeidshjelp	3 535	3 394		3 240	3 753	4 462	5 179
	Vederlag alt arbeid og egenkapital, kr/time	149	134		158	169	171	187
	Vederlag familiens arbeid og egenkapital, kr	360 647	322 622		395 096	456 058	518 556	627 574

2. Eksempel beregning arbeidsvederlag etter investering i ny driftsbygning

Ved å ta utgangspunkt i referansebrukstall før avskrivninger og renter på driftsbygning, jordleie og kvoteleie, kan vi bruke deler av tallmaterialet til å beregne vederlag til arbeid. Dette ved at vi først trekker vekk renter og avskrivninger/avdrag på ny driftsbygning og forrentning av innsatt kapital/ressurser. Med forutsetningene som er brukt ser vi at arbeidsvederlag for referansegruppe 1 (30 kyr landet) nå kommer ut med et arbeidsvederlag på 272.339 kr/år inkl. avløser (148.760 kr/årsverk).

Byggekostnad er vesentlig for regnestykket. Prisene i eksempelet kunne være mulig å oppnå i enkelte landsdeler i 2020, mens byggekostnad lett kunne bli høyere i andre landsdeler. NIBIO benytter i mars 2021 høyere kostnadskalkyler enn dette i sin rapport Investeringsbehov innen melkeproduksjon (7/46/2021).

Kostnad til melkekvote er også en vesentlig faktor. Eksemplet tar utgangspunkt i en kvotekostnad på 1 kr/liter, som et gjennomsnitt på hele den disponible kvoten. Mange betaler i dag mer enn 1 kr/liter i kvoteleie. I dagens marked kan frigjort kapital ved salg av melkekvote fort utgjøre ca. 1 kr/liter i årlige renter og avdrag på et langsiktig lån. Om man skal betale renter og avdrag på kjøpt kvote blir dette ofte mer. Om melkeknoten har en restverdi om 20-25 år vet vi ikke. Det vi vet noe om er prisnivået i dagens kvotemarked, at den som satser i landbruket har likvide utlegg på leid og kjøpt melkekvote (evt. tap ved å ikke selge) – og at man risikerer full driftsmessig nedskrivning av kvoten i løpet av den tida man skal drive i det nye fjøset.

Kostnader til elektrisitet og vedlikehold driftsbygning kan med nytt fjøs og mer automatikk bli høyere enn tall fra referansebruksberegningene. Kostnadsøkninger etter 2020 kommer også i tillegg.

Eksempel beregning arbeidsvederlag etter investering i ny driftsbygning									
Verdiene er eksempel tall, som kan variere mellom landsdeler.									
Oppsettet tar utgangspunkt i 2020-tall for referansebrukene, men det er korrigert for nytt fjøs og forrentning av innsatt kapital.									
Det er i dette oppsettet ikke tatt høyde for den siste tids prisøkninger på f.eks. kunstgjødsel og strøm.									
Forutsetninger byggekostnad driftsbygning (2020)									
Driftsbygning, forutsatt byggekostnad, kr/ku			283 333	366 667	283 333	234 694	181 818		
Driftsbygning, forutsatt byggekostnad, kr			8 500 000	5 500 000	8 500 000	11 500 000	12 000 000		
Forutsatt investeringsstøtte driftsbygning, kr			2 000 000	1 500 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000		
Forutsatt lånebehov driftsbygning, kr			6 500 000	4 000 000	6 500 000	9 500 000	10 000 000		
Forutsetninger kapitalbinding maskinpark									
10 % avskrivning gir med ref. brukenes avskrivningsbeløp flg. kapitalbinding i maskinpark:			1 127 270	766 170	1 221 700	1 774 100	2 415 380		
Forutsetninger buskapskapital									
40 000 kr/ku inkludert ungdyr (fullt påsett) gir flg. kapitalbinding i buskap:			1 200 000	600 000	1 200 000	1 960 000	2 640 000		
Ny beregning:									
Referansebruk nr.:	19	18	Gjennomsnitt		13	1	14	15	
	Agder og Rogaland, andre bygder	Agder og Rogaland, andre bygder	Agder og Rogaland, andre bygder		Landet	Landet	Landet	Landet	
Kyr:	26	34	30		15	30	49	66	
Melkeleveranse, tonn:	173	234	204		99	216	364	495	
Jord, dekar:	384	331	358		272	455	670	919	
Rest til bygninger, arbeid og diverse forrentning									
			867 525	603 649	973 490	1 427 190	1 863 702		
25 år	Avskrivning/avdrag driftsbygning (gjennomsnitt i perioden)		260 000	160 000	260 000	380 000	400 000		
200 kr/dekar	Jordleie/forrentning egen jord		71 600	54 400	91 000	134 000	183 800		
1,0 kr/liter	Leie/kjøp/alternativverdi melkekvote		204 000	99 000	216 000	364 000	495 000		
3,0 %	Rentekrav buskap		36 000	18 000	36 000	58 800	79 200		
3,0 %	Rentekrav driftsbygning (gjennomsnitt i perioden)		97 500	60 000	97 500	142 500	150 000		
3,0 %	Rentekrav maskiner		33 818	22 985	36 651	53 223	72 461		
	Vederlag alt arbeid (inkl. avløser), kr		200 607	207 264	272 339	353 467	562 441		
	Vederlag alt arbeid, kr pr. årsverk		118 570	131 139	148 760	162 395	222 630		
10 % redusert arbeidsbehov som en følge av nytt fjøs gir antall årsverk:			1,69	1,58	1,63	2,18	2,53		
	Antall timer inkl. leid arbeidshjelp/avløser		3 122	2 916	3 378	4 016	4 661		
	Vederlag alt arbeid (inkl. avløser), kr/time		64	71	81	88	121		

Kristiansand 31.12.2021

Jonny Fjukstad